

Зіновій Коваль

старший викладач кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к. держ. упр.

ПРОБЛЕМАТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ З УРАХУВАННЯМ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Публікація присвячена проблематиці організації ефективного державного управління з урахуванням психологічних особливостей української нації з метою досягнення інформаційно-психологічної стійкості та захищеності. Розглядаються концептуальні підходи до усвідомлення основних психологічних особливостей української нації та їх використання у досягненні Україною інформаційно-психологічної стійкості та захищеності.

Ключові слова: психологічні особливості української нації, інформаційно-психологічна стійкість, індивідуалізм, управлінська модель соціальної взаємодії.

Zinoviy Koval

THE PROBLEM OF ORGANIZING THE EFFECTIVE STATE ADMINISTRATION TAKEN INTO ACCOUNT THE PSYCHOLOGICAL PECULIARITIES OF THE UKRAINIAN NATION

The article is dedicated to the problem of organizing the effective state administration taken into account the psychological peculiarities of the Ukrainian nation, with the aim to achieve information-psychological firmness and protection. The conceptual approaches of understanding the main psychological peculiarities of the Ukrainian nation and their implementation with the aim to achieve the information-psychological firmness and protection of Ukraine are highlighted.

Keywords: psychological peculiarities of the Ukrainian nation, information-psychological firmness, individualism, the administrative model of social interaction

Зіновій Коваль

ПРОБЛЕМАТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛІННЯ С УЧЕТОМ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ УКРАИНСКОЙ НАЦИИ

Публікація присвячена проблематиці організації ефективного державного управління з урахуванням психологічних особливостей української нації з метою придбання інформаційно-психологічної стійкості та захищеності. Розглядаються концептуальні підходи до усвідомлення основних психологічних особливостей української нації та їх використання в досягненні Україною інформаційно-психологічної стійкості та захищеності.

Ключевые слова: психологические особенности украинской нации, информационно-психологическая стойкость, индивидуализм, управленческая модель социального взаимодействия.

Постановка проблеми

Ефективність державного управління залежить від багатьох чинників, але чинник психологічних особливостей нації є одним із визначальних, особливо у розпочатому в Україні процесі досягнення інформаційно-психологічної стійкості та захищеності. В теорії державного управління конкретно не розглядаються концептуальні підходи до вирішення цієї проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дана проблематика обговорюється, як правило, в друкованих виданнях та в мережі Інтернет. В наукових публікаціях концептуально цієї теми торкались українські науковці професори Т. Паладіна, В. Войтенко, В. Кушерець, В. Маляренко, відомий юрист та громадський діяч Т. Монтян, видатний український археолог Ю. Шилов, відомі французькі психоаналітики професори клінічної психопатології Університету Ніцци Серж Лесур, Клод Есканд та Страсбурзького університету Клод Шодер, російський дослідник Е. Руденко та інші.

Концептуальні підходи до вирішення проблеми організації ефективного державного управління з урахуванням психологічних особливостей української нації з метою досягнення інформаційно-психологічної стійкості та захищеності не розгорнуті, бачення їх різнопланові та неузгоджені, єдиного підходу до розуміння цих процесів немає. Більше того, панують міфологічні

стереотипи щодо патологічного бажання кожного українця бути гетьманом та нездатності української нації до єдності й стійкості.

Мета даної публікації – проаналізувати та узагальнити деякі наукові концептуальні підходи до вирішення проблеми організації ефективного державного управління з урахуванням психологічних особливостей української нації, особливо у розпочатому процесі досягнення інформаційно-психологічної стійкості.

Психологічні особливості української нації – тема, що потребує свого всебічного дослідження, особливо через призму проблематики організації державного управління з урахуванням цих особливостей у розпочатому процесі досягнення інформаційно-психологічної стійкості та захищеності. Тема актуальна, особливо якщо врахувати кращі прояви психології української нації в умовах внутрішньополітичної кризи 2013–2014 років та російської зовнішньої агресії.

Конституція України ставить у статті 11 перед українською державою завдання сприяти консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а стаття 17 визначає, що інформаційна безпека є найважливішою функцією держави, справою усього українського народу [4].

Мета

Виклад основного матеріалу

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Українська ментальність – це специфічне світобачення нашого народу, яке значною мірою впливає на його вибір власної історичної долі. Про непоборний індивідуалізм української ментальності написано чимало, але ця проблематика майже завжди розглядається дещо відірвано від реалій державного управління. Доктор біологічних наук, професор Т. Паладіна вказує на те, що за оптимального прояву риса українського індивідуалізму є позитивною, зумовлюючи здатність людини до самостійного мислення та творчості. Проте в гіпертрофованому вигляді вона стає скафандром, який відокремлює від оточення, перетворюючись в егоїзм, що перешкоджає існуванню суспільства. Головна відміна українського індивідуалізму від західного, який створює культуру вільної індивідуальності, полягає в тому, що він легко переступає цю межу. Наші індивідуалізм та самостійність вплинули й на спосіб нашого життя. За Т. Паладіною, наша звичка легко відділятися від загалу зумовила появу козаків, української діаспори. Іншою особливістю українського способу життя є велика енергійність жіноцтва, яке відіграє провідну роль у родині, тоді як чоловіки вперто намагаються не допустити жінок до керівництва в суспільстві. Надзвичайна волелюбність не дає нам визнавати над собою чиюсь владу, заважаючи надовго об'єднуватися, що перешкоджало створенню власної сильної держави. А наша еліта замість того, щоб очолювати опір загарбникам, приєднувалася до їхніх провідних верств. В більшості країн зрада покладає край політичній кар'єрі, але в Україні вона вважається вдалим тактичним ходом. І так не раз було в історії, коли українці самі себе поборювали [8].

Тобто, ми проявляємо свій індивідуалізм за явної недостатності яскравих індивідуальностей, здатних боротись, вести за собою до перемоги. Наш індивідуалізм – це часто втеча від реалій, бажання перечекати доки все саме собою не перетреться. Наш індивідуалізм призвів до того, що за результатами минулорічного опитування Інституту соціології НАН України, дві третини громадян не відчували особистої відповідальності за стан справ в країні і навіть у своєму населеному пункті. Картина різко змінилась з початком анексії Криму, агресії Росії проти України. Кращі риси українців, що наче спали, прокинулись, і світ побачив іншу Україну, здатну йти на смерть заради свого щасливого майбутнього. Та все ж роз'єднаність індивідів, здатність еліти до зради у нас ще не подолані. Так, відомий юрист та громадський діяч Тетяна Монтян вважає, що наше суспільство складається із розрізнених індивідів, які ще недостатньо взаємодіють один з одним, тому українці не мають навиків створення структур для управління своїм суспільним майном – від багатоквартирних будинків до територіальних громад міст і сіл. Отримати ці навики заважає все ще високий рівень недовіри один до одного, який фіксують з початку 90-х років.

Доктор юридичних наук, професор В. Маляренко нагадує оцінку візантійського імператора VI століття Маврікія, що наведена в книзі під назвою «Тактика і стратегія», де мовиться про те, як воювати з окремими народами, та згадується про наших прямих предків: скіфів, антів, слов'ян. Маврікій багато хорошего говорить про ці народи, їх кмітливість, витривалість, нетрадиційне вміння воювати тощо. Але разом з тим він вказує і на такі негативні якості наших предків, як зрадливість, небажання слухати одне одного, недовіра один одному, постійні суперечки та конфлікти. Минуло півтора тисячоліття, й усе, на що звертав увагу Маврікій, окремими ознаками повторюється і сьогодні. Багато в чому рівень

нашої управлінської культури можна оцінювати звалищами сміття, забрудненістю повітря, річок, озер, лісів, придорожніх смуг – вважає професор [6].

Доктор медичних наук, професор В. Войтенко підкреслює, що, за результатами анкетування, українці, білоруси й росіяни утворюють блок найвищої взаємної толерантності, а відмінності між народами набагато менші, ніж відмінності між людьми, що належать до одного народу. Ще Володимир Платонович, узагальнивши думки німецького філософа Й. Гердера, російського письменника М. Лескова, російського антрополога Д. Анучіна, дійшов висновку, що українському характеру властиві такі риси, як інтелектуальність, деякий брак раціоналізму, непрактичність, індивідуалізм, емоційність, романтичність, іронічність та самоіронічність, цнотливість стосунків між статями, нерішучість у ситуаціях вибору та водночас твердість у досягненні мети [1].

Український дослідник В. Кульчицький виокремив три чинника, які кардинально вплинули на формування української душі: геопсихологічний, історичний, культуроморфічний. Геопсихологічний чинник полягає в тому, що родючість землі, чарівна м'якість краєвиду не сприяють розвитку активно-агресивних настанов на боротьбу з природою, а лише підсилюють споглядальний потяг, почуття любові до безконечного, милування природою, мрійливість, сентименталізм, бажання малювати й співати. Історичний чинник руками недобрих сусідів та своїх «революціонерів» через насильницькі колективізації, голодомори, політичні репресії, століттями проводив селекцію тих, хто здатен захищати свій «маленький рай», залишивши жити тільки слухняних та покірливих з комплексом меншовартості й кривди. Культуроморфічний чинник – колективне несвідоме або «архетип» за К. Юнгом. Це найхарактерніший архетип українського колективного несвідомого, що є типом ласкавої, плідної матері-Землі. Звідси – й архетип Богині-Матері. Осередком цього культури була родина, де роль матері не була нижчою від батька, а в деякі періоди й вищою. Щасливе родинне життя сприяє формуванню таких рис характеру, як доброта, лагідність, м'якість, сердечність, ніжність, мрійливість. Все це позбавляє світосприймальні настанови українця наступальної та агресивної активності. В таких позитивних природних та соціальних умовах активно-рефлексивна настанова українця значною мірою спрямована на насолоду життям. Сила емоційного мрійництва зменшує роль раціонально-вольового компоненту психіки [10].

З позицій віри у свою націю виступає професор, доктор філософських наук, голова правління Товариства «Знання» України В. Кушерець. Він вказує на те, що у таких високорозвинених країнах, як США, Канада та інші, українці, де їх до 30 мільйонів – на висоті! Сила наша в характері й емоційному складі. Ми – сангвіністична нація (сильний психічний тип). Пісенний склад душі, краща у світі народна пісня, конструктивна впертість, працелюбність, здоровий глузд – у цьому наша сила, і ми повинні на це опиратися. Хіба це відсталі народ створив першу у східній Європі Києво-Могилянську академію, допомагав Росії створювати її навчальні заклади, створив демократичну Конституцію Пилипа Орлика? Хіба не українець Юрій Дрогобич був одним з перших ректорів одного з найстаріших у Європі університетів – Болонського, а в Кракові навчав навіть Миколая Коперника? Труднощі й невдачі бувають не тільки у людей, а й у народів та держав. В. Кушерець вважає, що нам потрібен цілеспрямований «психологічний вибух», сплеск патріотизму, здорового націоналізму, розумних

голів, щирих душ, пробудження внутрішньої енергії народу [5]. І такий привід, завдяки агресивній політиці російського президента В. Путіна, ми отримали. Як колись шведи були на полі бою вчителями Петра, так В. Путін став нашим злим об'єднувачем і безжалюбним вчителем.

Отже, слабкість в українців інстинкту громадськості та національної єдності, анархічний псевдоіндивідуалізм, інертність – це ті психологічні риси, які нам дорого коштують. І знову стає одвічне наше питання: що робити, як управляти? Відповідь: берегти цілісність країни і нації, подолати кричущу бідність, розвинути громадянське суспільство, формувати потужний середній клас. Необхідно напрацювати результативні правові механізми відкликання мандата депутата будь-якого рівня, який не виконує передвиборні обіцянки, та припинення повноважень будь-якого державного чиновника, який не відповідає (на переконання громади) своїй посаді. А принципи цих дієвих механізмів – закласти в Конституцію України. Саме запланована децентралізація влади і відповідні зміни до Конституції України повинні переломити негативні глибинні психологічні процеси, надати можливість громадам відчути себе господарями свого життя, посилити свою стійкість до негативних інформаційно-психологічних впливів.

Психологічно людина завжди тягнеться до сильного, опосередковано шукаючи у нього захисту. Особливо ця психологічна риса виражена у росіян, де біля сильного гуртуються, колективно нарощуючи силу і видимість психологічного комфорту. Українці ж, навпаки, більш індивідуалісти, що розраховують самі на себе. Але український психотип не позбавлений і колективістських рис, про що свідчать майдани. Історично саме на майданах українець відчуває себе повною мірою бажаним лідером, але лідером не тоталітарним, а демократичним, що завжди зважає на думку загалу. Росіянин же в колективі підсвідомо прагне до підпорядкування сильному, харизматичному лідеру, і в такому трасовому колективному стані може підпадати під деструктивний вплив. Хоча й росіянин, за певних обставин, може проявити свою необмежену буйність, тоді настає всім відомий російський бунт.

Висока інтуїція та чуттєвість українців обумовлюють їх здатність особисто приймати правильні якісні рішення. При цьому українці переважно керуються більше серцем, ніж розумом. Тому цілком природно для українців в громадських організаціях рішення приймати особисто всім членам, а не принципом делегування повноважень керівництву організації. Тим самим у пересічного громадянина України зміцніє переконання, що від його позиції та голосу щось залежить.

Видатний український археолог Ю. Шилов, аналізуючи багатостраждальну українську історію, психотипи наших пращурів, дійшов висновку про чотири кути Українського Хресного шляху: нас завжди розглядали та продовжують розглядати як ресурс – людський, матеріальний, політичний, який успішно можна використовувати у протистоянні із зовнішнім ворогом; українська земля була і є однією із головних арен світових війн; українці, завдяки рисам свого характеру, часто демонструють мовчазну готовність до величезних людських втрат; українські регіони роз'єднані штучно [12].

Схильність до творчості та образність українців обумовлюють потребу у їх використанні під час організації колективної роботи. Треба враховувати природну здатність українців найефективніше працювати у складі малих груп до 5–9 осіб. Це – український вияв ефективної командної роботи. В таких малих групах, як правило,

присутня невелика можливість формування виражених альтернативних лідерів, класичних вигнанців чи мікрогруп негативного впливу. Саме тому українські будівельники-заробітчани їздять за кордон та ефективно працюють у кількісному складі таких груп. Така мала група (команда) саме дає можливість для самореалізації кожного шляхом його впливу на прийняття колективного рішення. Тому для українців з метою сприяння утворенню максимальної кількості сталих горизонтальних зв'язків між усіма учасниками організації, у її конструкцію слід закласти умову участі кожного учасника як мінімум у трьох різнотипних функціональних групах – профільних, перехресних та виконавчих командах, а пленарні засідання звести до мінімуму. Діяльність кожного учасника у складі трьох груп обумовлює потребу динамічної переструктуризації мережі в реальному часі у задані типи команд для об'єктивного реагування на зовнішні виклики різної природи. Такі групи, як правило, проявляють велику інформаційно-психологічну стійкість та відчувають себе більш захищеними, ніж великі групи.

Наша негативно міфологізована нібито «схильність до гетьманства» може бути нейтралізована прикладами чіткого підпорядкування в надзвичайних умовах. Найбільш ефективним рішенням є горизонтальне структурування українців в мережеву організацію, де кожен учасник володіє однаковою по величині часткою владних повноважень для прийняття всіх рішень особисто. Багато наших негативних рис долається участю українців саме в такій організації, де правила та алгоритми внутрішньої життєдіяльності перетворюють участь в ній на захоплюючу гру, бути учасником якої легко, цікаво, престижно, де підтримується оптимальний баланс між учасником як одиницею та організацією як цілим. Доречно відзначити, що для всіх людей, незважаючи на притаманну національну схильність до індивідуалізму чи колективізму, участь у загальній справі є їх базовою фундаментальною соціальною потребою.

Психологами давно встановлено взаємозв'язок між «установкою» та «поведінкою». Адже люди не лише діють відповідно до своїх думок, але й починають думати відповідно до своїх вчинків. Установки виконавців різних соціальних ролей формуються під впливом вчинків, породжених цими ролями. Люди не тільки відстоюють те, в що вірять, але й починають вірити у те, що відстоюють. Тому таку надзвичайно важливу роль відіграють прийняті правила гри та ролі у громадських організаціях і партіях, які запропоновано їх учасникам в статутах. Тобто мова йде про конструювання будови, ролей та правил поведінки (гри) учасників громадських об'єднань, партій, які б приводили до стійкого психологічного результату. Цей стійкий інформаційно-психологічний результат буде початком щодо прийняття нової шкали цінностей, за якої на вершину виконавчих управлінських ієрархій потраплятимуть ті, хто має найвищу кваліфікацію, інтелект, відповідні морально-етичні якості й зорієнтований служити своїм співвітчизникам. Локалізація «статусних ігор» в межах малих груп створює ефективні запобіжники від гіпнотичного інформаційно-психологічного впливу харизматичних лідерів на всю організацію в цілому внаслідок перетворення її у натовп.

Головне – необхідно діяти, бути активним, а не пасивно мрійливим. Мріяти пасивно, не борючись за реалізацію своєї мрії, як стверджують психологи, – шкідливо. Та люди у своїй масі бажать більше мріяти, ніж робити. Часто ми просто боїмося того, яким буде результат. Гальмує реалізацію мрії й можлива громадська точка зору. Нереалізована мрія веде до психологічної

депресії, занижує самооцінку, сприяє неадекватному сприйняттю реальності [11].

В українській суспільній традиції вкоренилась технологія формування натовпів з метою управління ними для вирішення актуальних соціальних проблем (чорні ради, проплачені мітинги та зібрання, з'їзди) з прийняттям наперед заготовлених рішень. Сучасний стан українського суспільства обумовлює неефективність застосування такої соціально-психологічної технології. Спостерігається мала ефективність дій колись гіпно-тичного впливу харизматичних лідерів на колективне підсвідоме суспільства та легку можливість його «пере-програмування» за допомогою маніпулятивних психотехнологій, особливо в умовах тотального розчарування та зневіри. Сьогодні суспільство, навчене гіркою зрадою лідерами його сподівань, старається нікому не вірити. [9] Тобто, останнім часом українці демонструють високу набуту під тиском негативних обставин, інформаційно-психологічну стійкість та самоорганізованість з метою захисту.

Українське суспільство виводиться із стану зневіри через усвідомлення значною частиною активних, патріотично налаштованих громадян природи суспільних процесів і причинно-наслідкових зв'язків між явищами в інформаційно-психологічному та фізичному просторах та віри у необхідність і безальтернативність демократичних перетворень в Україні. Вирішальна роль у цьому процесі належить саме інтелігенції. Сьогоднішня українська інтелігенція – це особистості європейської освіти, що незалежно мислять та виступають посередниками між народом і владою. Вони – комунікатори, що пояснюють владі, чого хоче народ, а народу – чого хоче влада. Їх ще не так багато, як потрібно для України європейського зразка, але вони вже є.

За роки незалежності під тиском зовнішніх обставин відбувалися процеси дезінтеграції українського села. Століттями саме українське село було джерелом народності, формування кращих психологічних рис нації, кристалізатором української народної еліти. Економічне життя села завжди було стрижнем української економіки. Тому в сьогоднішньому сільському господарстві з метою реалізації кращих ментальних національних рис доречно для об'єднання фермерів за допомогою держави розвивати мережу сільськогосподарських кооперативів з переробки та продажу продукції, оминаючи спекулятивних посередників. Такі заходи підвищать не тільки економічну стійкість села, а й психологічну. Там, де уже склалась така позитивна практика, доцільно використовувати великі агрофірми, але за умови, що місцеві мешканці, які обробляють цю землю, є членами відповідного акціонерного товариства. Це дасть можливість створити на селі такі необхідні робочі місця, посилити психологічне почуття укорінення та господаря своєї долі, на своїй землі. Щоб земля не перейшла, за допомогою маніпулятивних корупційних схем, до рук великих землевласників, необхідно обмежити наділи землі оптимальною кількістю гектарів; законодавчо обмежити наділи тих, хто встиг, обходячи закони, зконцентрувати у своїй руках сотні тисяч гектарів сільськогосподарських угідь; заборонити продаж сільськогосподарської землі іноземцям.

Необхідно пам'ятати, що крупнотоварне виробництво – не панацея від вирішення всіх проблем. Наприклад, агрохолдинг, обробляючи 500 тисяч га ріллі, дає заробіток щонайбільше одній тисячі громадян. У той самий час 2 га сільськогосподарських угідь можуть при вмілому господарюванні забезпечити стійкий добробут,

а значить – психологічний комфорт – родині з двадцяти осіб. Ефективність залежить від поставленої мети, вірної стратегії та тактики. Якщо додати до цього ефективно самоврядування, відновлення втраченої інфраструктури, тоді свідомо відродиться занедбане українське село [3] Тобто, в сільському господарстві українець здатен ефективно працювати як у великих агрофірмах, так і на власних наділах. Головне, щоб йому не заважали, щоб були справедливі правила для всіх, і щоб була державна підтримка.

Колись, на зорі приватизації промисловості, нас переконували, що форма акціонерного підприємства вперше дасть працівникам цього підприємства психологічну впевненість у тому, що це його підприємство, його власність, а значить працювати вони будуть значно краще. Та знову ж таки, акції маніпулятивними способами, користуючись недосконалістю законодавства, за копійки перейшли до рук нових власників, мета яких – надприбутки, навіть ціною здачі підприємства на металобрухт, не збігалась із метою простих працівників мати роботу та гідну зарплату. Держава в цій ситуації виявилась у черговий раз на боці багатих та хижих, адже на той час вона й сама стала майже вся ними приватизована. Так було упущено шанс, використовуючи психологічні особливості пересічного українця, стати ефективним господарем у своїй країні, а не рабом.

Складається враження, що проблематику врахування психологічних особливостей української нації успішно використовують європейські країни, де успішно працюють українські мігранти (2,5–4,5 млн осіб). Там середньомісячний заробіток трудового мігранта становить 930 доларів, що є практично втричі більшим за середню зарплату в Україні. У 2012 році заробітчани переказали на Батьківщину 7,5 мільярда доларів США. Не маючи відповідної підтримки від України, наші трудові мігранти досить швидко самоорганізувалися в країнах проживання. Вони успішно відстоюють свої інтереси, пропагують Україну, її культуру, звичаї. Поживши за кордоном, українські трудові мігранти втрачають комплекс «гомосовєтїкус», серед них 70 % мають намір повернутися в Україну. Якщо ми хочемо успішно будувати незалежну керовану Україну, треба домогтися, щоб вони повернулися й слугували прикладом для оточення, ставали центрами кристалізації українського конкурентоздатного суспільства, і тоді негативні риси нашої ментальності зміняться на кращі.

Український психотип, під тиском сьогоднішніх запрограмованих для нас негараздів, страждає на надвисоку засміченість негативною інформацією, що призводить до хронічних стресів та психічних захворювань. У якості протидії цьому вкрай негативному комплексу доречно використовувати психотехнології Національного наукового центру бджільництва, що ґрунтуються на лікуванні людей за допомогою бджолиних будиночків [2].

Відомі французькі психоаналітики, професори клінічної психопатології Університету Ніцци Серж Лесур, Клод Есканд та Страсбурзького університету Клод Шодер у ході традиційного обміну досвідом у Київському Міжнародному інституті глибинної психології радили українцям проговорити всі свої історичні травми і в жодному разі не вважати себе жертвами агресії, правильно обирати символи й мати волю до примирення [7].

Вчені проаналізували, чим відрізняються щасливі та багаті країни від бідних й нещасливих, і дійшли висновку, що дев'ятьма основними відмінностями: мораллю як базовим принципом; чесністю; відповідальністю; повагою до законів і правил; повагою до прав інших;

любов'ю до праці; прагненням робити заощадження й інвестувати; прагненням працювати більше й краще; пунктуальністю.

↳ Проаналізувавши та узагальнивши деякі наукові концептуальні підходи до вирішення проблеми організації ефективного державного управління з урахуванням психологічних особливостей української нації, особливо у розпочатому процесі досягнення інформаційно-психологічної стійкості, необхідно констатувати, що ця проблематика розглядається дещо відірвано від реалій та ролі державного управління.

Деякі дослідники вважають, наше суспільство все ще складається із розрізнених індивідів, які нездатні на рівних взаємодіяти один з одним. Українці не мають достатніх навичок створення структур для управління своїм суспільним майном – від багатоквартирних будинків до територіальних громад міст і сіл. Саме запланована децентралізація влади і відповідні зміни до Конституції України повинні переломити негативні процеси, надати можливість громадам психологічно відчувати себе господарями свого життя, посилити свою стійкість до негативних інформаційно-психологічних впливів.

За оптимального, не гіпертрофованого, прояву риса українського індивідуалізму є позитивною, зумовлюючи здатність людини до самостійного мислення та творчості. Сила наша – в характері й емоційному складі. Ми – сангвіністична нація з великою та стійкою енергійністю жіноцтва, яке відіграє провідну роль як у родині, так і в суспільному житті.

Уже зараз ми спостерігаємо малу ефективність дій колись гіпнотичного впливу харизматичних лідерів на колективне підсвідоме суспільства та легку можливість його «перепрограмування» за допомогою маніпулятивних психотехнологій. Сьогодні суспільство, навчене гіркою зрадою лідерами його сподівань, прагне без крайньої потреби особливо нікому не вірити, зміцнює свою інформаційно-психологічну стійкість та формує інститути громадської захищеності. Нам був потрібен цілеспрямований «психологічний вибух», сплеск патріотизму, здорового націоналізму, пробудження внутрішньої енергії народу, що ми й отримали завдяки політичній кризі та загрозі зовнішньої агресії.

Схильність до творчості та образність українців обумовлюють потребу в їх використанні під час організації колективної роботи, щоб забезпечити можливість творчої самореалізації, самовдосконалення та самоосвіти. Практика довела, що українці найефективніше працюють у складі малих груп до 5–9 осіб, а у сільському господарстві українець здатен ефективно працювати як у великих агрофірмах, так і на власних наділах. Головне, щоб йому не заважали і щоб він відчував державну підтримку. Тут є великі перспективи за умов вдалого опосередкованого державного управління. Проблематику врахування психологічних особливостей української нації використовують європейські країни, де успішно працюють українські мігранти, які швидко інтегруються у нові для них спільноти і щорічно переказують на Батьківщину мільярди зароблених чесною працею доларів.

Наша негативно міфологізована нібито «схильність до гетьманства» може бути нейтралізована прикладами чіткого підпорядкування в надзвичайних умовах. Оптимальною для українців управлінською моделлю соціальної взаємодії, дієвий механізм якої визначають характерні риси національної ментальності, є організація мережевого типу, яка функціонує у режимі активної гри з певним набором правил і алгоритмів, наповнена живою ідеологією та структурована у малі групи для

створення умов творчої реалізації учасників, кожен з яких має можливість приймати всі рішення особисто без делегування владних повноважень. Багато наших негативних рис долається участю українців саме в такій організації, де правила та алгоритм внутрішньої життєдіяльності перетворюють участь в ній на захоплюючу гру, бути учасником якої легко, цікаво, престижно, де підтримується оптимальний баланс між учасником як одиницею та організацією як цілим.

Література.

1. Войтенко В. «Усі ми діти своїх батьків» // Урядовий кур'єр. – № 244–245. – 29.12.2000. – С. 5.
2. Галатюк В. «Біополе бджоли стирає негативну інформацію» // Урядовий кур'єр. – № 150. – 20.08.2013. – С. 18.
3. Зворотний зв'язок. Відгуки на статтю «Міф про Україну як житницю світу» // Український тиждень. – № 35 (303). – 30.08.–5.09.2013. – С. 50.
4. Конституція України // Харків «Одісей». – 2011.
5. Кушерець В. Україні – жити і процвітати! // Голос України. – № 204. – 30.10.2010. – С. 14–15.
6. Маляренко В. Чому Україна відстала країна? // «Голос України». – № 179. – 25.09.2010. – С. 14–15.
7. Миколук М. «Симптоми» непрожитої історії // «День». – № 111–112. – 20–21.06.2014. – С. 10.
8. Паладіна Т. «Не бійтеся!» // «День». – № 61–62. – 6–7. 04. 2012. – С. 10 – 11.
9. Плахтій Т. Оптимальна модель суспільної взаємодії // «Персонал Плюс». – №23. – 09–15.06.2010. – С. 7.
10. Пясецька Л. «Якось воно буде»? // «Персонал Плюс». – № 34. – 26.08.–01.09.2010. – С. 11.
11. Руденко Е. Мечтайте без оглядки // Аргументы и факты в Украине. – № 36. – 2013. – С. 24.
12. Шилов Ю. Від «Прародины» до «Прабатьківщини» // «Персонал плюс». – № 41. – 14–20.10.2009. – С. 7.